

УНИЈА

 UNHCR
The UN Refugee Agency

ИНФО

www.unijakm.org

Број 82.

Год. VIII

Београд

2011.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

**ДЕСЕТ ПРИЗРЕНСКИХ ПОРОДИЦА
ПО НОВО У СВОЈИМ КУЋАМА
(стр. 11.)**

ЈОШ ЈЕДАН МОСТ РАЗДВАЈАЊА

Екипа Уније ИНФО у посети оштини Вучијерн - Прилуке, где је обишла сирни мост, између овог села и десет албанских села испод Чичавице.

стр. 8.

стр. 14.

У ПРЕКОВЦУ ОПРЕМЉЕНА И ГИНЕКОЛОШКА ОРДИНАЦИЈА

Амбуланта поседује и лабораторију за најосновније анализе, преносну апаратуру, али и гинеколошку ординацију. Приликом наше посете, председница НВО "Мајка девет Јузовића" амбуланти је уручила нови стерилизатор и пратећи намештај за рад гинеколошке ординације.

ДОДЕЉЕНО 15 СТАНОВА

На церемонији отварања Социјалног становања у заштићеним условима, у оштини Ковин, 15 породица избеглица, интерно расељених лица и угроженог домаћинског становништва преузело кључеве станбених јединица које су им уручили представници владиног и невладиног сектора.

стр. 16.

стр. 22.

ИНФОРМИСАНОСТ НА ТЕРЕНУ

У оквиру пројекта "Повећање нивоа информисаности интерно расељених лица", представници UNHCR-а Цун Шираћко, Давор Рако и Милена Петровић- Браућен, обишли су породице расељених, како би се директно информисали о њиховом животу у месту расељења, као и о њиховим проблемима и потребама.

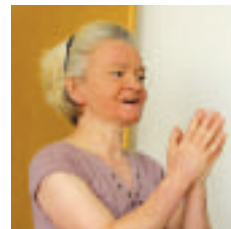
РАДОВИ У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ

У претходном броју Унија ИНФО, писали смо о активностима на процесу повратка у село Дреновац. Посетили смо носиоце породичних домаћинстава, тренутно смештене у Видању, и заједно са њима обишли градилишта. Изградња кућа за седам породица, налази се у завршној фази.

стр. 23.

НОВИ ПОЧЕТАК

Приликом посете породици Јаначковић која је добила стан у новоизграђеној згради у Прилуке, сазнали смо да је Биљана остала без сујруга, да болује од соларне алергије, али поред свега што је изузетно је срећна што су она и две девојчице након 12 година добиле кров над главом.

стр. 26.

НАСТАВЉАМО СА ПРОЈЕКТИМА

Пошпредседник Владе за социјалну политику и друштвене делатности др Јован Кркобабић, у присуству представника међународне заједнице, свечано је, средином јула, председницима оштина и градоначелницима 42 оштине/града у Републици Србији, уручио Решења о исплати новчане помоћи намењене истражи избеглица и побољшавању животних услова интерно расељених лица.

стр. 28.

НАКОН СЕДАМ ГОДИНА, ДЕЛЕГАЦИЈА УНИЈЕ ЈЕ, ИСТОМ МАРШРУТОМ, ОБИШЛА ПРОСТОР КИМ И ЗАТЕКЛА СКОРО НЕПРОМЕЊЕНО СТАЊЕ

ПОВРАТАК ПОНОВО ПОТИСНУТ У ДРУГИ ПЛАН

Догађања на северу Косова, нерешено питање зајослења повраћника, учешће краће пољопривредне механизације и домаћих животиња, само су део разлога због којих овај текст носи наведени наслов. Гошњо да се поновља ситуација након маршовских догађања 2004. године, када је повраћак у пошћуносћи сћкао, само су сада методе ојсћрукције овог процеса множо суйћилније. Министарсћво за повраћак и заједнице, по речима њихових челних људи, све више јажње посветиће ојсћанку и јачању срјске заједнице, док се међу-народне орјанизације лајано повлаче. Министарсћво за Косово и Метохију Владе Србије, шакође, у последње време, множо више улаже на очување срјске заједнице на шћим просторима, а мора се признати и да је све мањи број расељених сјреман да се ујусћи у аванћуру звану повраћак. Можда је шћренућно једини светљији пример повраћак у град Призрен, а да ли ће шако и ојсћати, зависи од ојсћанка десетљ породица недавно уселених у у своје куће у ценћру граду, али и настћавку пројекћа повраћка Призренаца у најуже језјро града - Пошћкаљају.

Апсурдно је, да је у појединим повратничким срединама, број оних које смо сада затекли множо мањи него пре седам година, а нека места на КиМ, као што је на пример село Подгорци у општини Витина, потпуно је опустело, иако смо августа 2004. године ту затекли пет-шест повратничких породица у намештеним кућама и са стоком добијеном од хуманитарних организација. Они се данас налазе у расељењу само неколико километара од својих имања, гледајући како их други обрађују.

У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ - STATUS QUO

Пре седам година, припремајући материјал за први број Билтена, када се по Косову и Метохији морало кретати у конвојима и под пратњом, делегација Уније у саставу **Златко Маврић**, **Бранислав Скробоња**, писац ових

редова и **Владимир Черечина**, тадашњи извршни директор, пет дана је боравила на Косову и обишла све регионе с циљем да се види докле се стигло са повратком и какви су даљи планови. Делегација Уније у истом саставу, само без тадашњег директора, кренула је истом маршрутом, у другој половини августа ове године.

Прва дестинација је била Косовска Митровица, тада још увек и физички раздвојена на два дела припадницима KFOR-а на главном мосту на Ибру. И једна и друга страна, ни тада нису гајиле наду да ће процес помирења брзо кренути са мртве тачке, а самим тим и повратак у један или други део града ићи лакше. Председник Извршног одбора Јужне Митровице **Мустафа Плана**, потврдио нам је, том приликом, да је реконструкција кућа у суседном селу Свињаре у току и да би требало да се изгради 57 кућа. Обишли смо Свињаре са тадашњим и садашњим представником села **Милорадом Радивојевићем** и уверили се у то да је

Нејпромењено: Подгорце, августља 2004. год...

...Подгорце, августља 2011. год.

градња заиста започета и да су чак неке куће биле и завршене. Међутим, до данас се готово нико није вратио, а већина становника села смештена је и даље у приватном смештају или једном од колективних центара у северном делу Косовске Митровице.

НА БАРИКАДАМА

Овога пута мост на Ибру се може проћи, али село Рударе не. Срби, због свих догађања око прелаза на Јарињу, немају поверања у мултинационалне снаге и препречили су пут према административној граници према Србији. Велики крст спречава пролаз, али и опомиње.

Возило са регистрационим ознакама UNHCR-а није баш са одушевљењем примљено овде. Али након разговора и мора се признати, рођачких односа једног члана екипе са браниоцима барикада, атмосфера је врло брзо постала опуштена. Није изостао ни заједнички снимак, а како нам, у поверењу рекоше, никоме се овде од "доброг" не седи. Али сила Бога не моли, а

И у Свињару нейромењено сћање

видно су истакнуте заставе Србије. Нас пут одводи на другу страну, где је таквих застава све мање. Пут Метохије, преко Горње Клине и Рудника, до Истока.

У ИСТОКУ КРИВА ПРОЦЕНА

Када је делегација Уније први пут стигла у општину Исток, пре седам година, представници локалне самоуправе, на вешт начин су искористили прилику да се не састану са нама. Недостатак времена и унапред заказане обавезе, довољно добар разлог, ако желите неког да избегнете, познат сценарио не само на простору Косова и Метохије.

Захваљујући представницима међународних организација и општинског администратора, кога је у то време постављао UNMIK из редова своје администрације, обишли смо Љуг, Драгољевац, Бело Поље Источно и учинило нам се да од повратка у ову средину неће бити ништа. На нашу, а још више на срећу повратника, нисмо били у праву. Напротив, Исток је, поред Клине, општина где се највише вратило расељених у односу на број прогнаних лица. Далеко од неке реалне бројке, али довољно да се у Истoku сада слободно говори српским језиком, да се у самом центру града врати парох, у

Рударе: „Даље нећеш моћи!“

неповерење према међународним снагама, у последње време, достигло је врхунац, причају нам ови људи већ помало исцрпљени свакодневним боравком на барикадама. Али не мисле да одустану све дотле док, како нам рекоше, стање не буде повољније. Наглашавају да би попуштање било сматрано предајом, а то овај народ не жели да допусти. Не желе да говоре о политичким или било каквим другим позадинама, једини циљ им је рекоше, остатак и опстатак у овом, још увек једином делу Косова, које контролишу српске институције изабране легитимним путем на локалним изборима 2008. године.

Одатле се упућујемо ка Зубином Поток. Неколико километара пре овог градића наилазимо на уклоњене барикаде, али спремне да у сваком тренутку буду постављене на пут према прелазу Брњак. Овде није тешко погодити ни путнику намернику на чијој се територији налазе. Свуда око пута на околним бандерама

Први повраћници у село Србобран

Породица Пејка Милетића...

цркви служи литургија, а добар део плодноне српске земље поново буде у поседу њихових власника.

Љуг је захваљујући донацији Владе Москве обновљен, али нажалост није заживео. Нису се вратили они најмлађи, неки од старијих нису дочекали тај тренутак, а један број њих је продао своја имања. Само мали број њих овде живи, а повремено им долазе чланови породица. Једини човек кога свакодневно можете овде срести је некадашњи представник овог села **Драган Антић- Малајац**, чији је тренутно главни задатак да комбијем, добијеним од манастира Високи Дечани, превози своје сународнике у овом делу Метохије.

ПОЗИТИВНИ ПРИМЕРИ

Село Драгољевац које лежи на самом ободу града поново је изникло са ледине. У шали кажу из шатора UNHCR-а. Још једном се показало да добра организованост и велика жеља за повратком могу победити све препреке које им се нађу на путу. Скоро две зиме провели су Драгољевачани у шаторима, али данас живе у својим кућама, жању своју пшеницу, поново се жене, а што је најважније и деца се рађају. Једини залог будућности и могућност опстанка.

Знатно лошија ситуација је у Белом Пољу где се истински вратила само једна породица. **Жарко Мемаровић** и његове супруга **Мирјана**, у новоизграђеној кући, не живе као некада, али довољно добро да могу да опстану овде. Домаћин куће је добио трактор и обрађује земљу уз помоћ сина, који још није преломио да настави тамо где су његови преци вековима стварали. Треба га и разумети, бити једина настањена кућа у селу које је некада бројало 45 српских кућа није нимало лако.

Позитивним се може оценити и повратак у Благачу и Кош. Међу повратницима су и породице са децом, што ствара добре услове да ови простори неће остати без Срба. Да не говоримо о Осојану, првом организованом повратку на Косову и Метохији. Само они знају кроз какве су муке прошли, али данас им је знатно лакше. Имају основну и средњу школу, дечији вртић, амбу-

... и љућ који води ка њима.

ланту, све оно што је најпотребније да би могли, колико је то уопште могуће, "нормално" овде живети. Срби овде имају и своје институције, измештену општину Исток и друге прерогативе локалне самоуправе. Њиховим укидањем, а недавно је од председника Републике **Бориса Тадића**, то јавно затражила немачка канцеларка **Ангела Меркел**, вратиће их, како нам рекоше, на почетак повратка или боље речено на крај бивствовања на овим просторима. А није им заиста ни у овим условима лако и поред плата и других врста помоћи које пристижу од државе Србије.

ПРИТИСЦИ, КРАЂЕ ПАЉЕВИНЕ

Знатно је теже онима који су своју децу вратили у Опрашке, као на пример **Петко Милетић**. Зимус, када смо га посетили, изгорела је кућа стотињак метара од његове. Ових дана затрпан му је бунар. Остао је без воде. И док ће је некако набавити за кућне потребе, шта ће са домаћим животињама од којих живе, јер других прихода осим минималца нема. Ни пут који је зимус започео KFOR, између Опрашка и Осојана није завршен. И он је, уосталом као и већина других ствари, пребачен на локалне институције, па не чуди што се на њему не налази ни једна грађевинска машина. Образложење да су те машине због већих потреба пребачене на другу позицију, не пију воду, или би се то можда српској заједници лакше објаснило да је то само појединачни изузетак. Било како било, пут се не гради, а зима иде. А каква је ситуација на околном путу до Милетићеве куће била прошле зиме, боље од било какве речи, говори фотографија на врху ове стране.

Да су притисци на повратнике све већи потврдила нам је **Весна Маликовић**, задужена за повратак расељених. У непуну два месеца и сама је била жртва лопова. Док су она и супруг **Славиша** спавали, украдена им је крава са телетом у априлу месецу, а крајем јуна, организована група лопова украла им је испред ограђене куће трактор. Покушај крађе трактора, на срећу неуспешан, имао је и **Небојша Дрљевић**, представник села Жач, а зашто лопови нису успели у свом

науку “крива” је Небојшина храброст који је потрчао за њима и добра организованост мештана овог села. Не чуди. Њих нису могли да отерају ни демонстрације, отворене претње, куршуми, ни рушење тек започетих кућа, јер воља са којом су дошли и жеља да опстану овде, превазилази границе “нормалног”. Њима повратак у централну Србију није ни на крају памети, а како нам рекоше не презају ни од чега да остваре свој наум и остану у Жачу. То нам је истакао и **Небојша Коматовић**, чија је породица од првог дана повратка са њим.

НЕПОЗНАТИ ПОЧИНИОЦИ

“Последњих годину дана појављује се велики лоповлук у готово свим српским срединама. Крађе, паљевине уносе додатни немир у народ који покушава да опстане. Украден је трактор у Благачи, Србобрану, Рудицама... Покушали су да украду тракторе и у Србобрану, Жачу, Драгољевцу, али су се људи добро организовали и спречили их у томе. Све се то дешавало на простору од неколико десетина квадратних километара, па смо ми у шали рекли да се овде појавила тракторска мафија. Чули смо да се то ради и у другим деловима КиМ. Две краве су украдене у Сувом Лукавцу, једна у Србобрану. Запаљене су бале сена, баца се смеће у бунаре где не постоји нека друга вода за коришћење. У Осојанима краду хидрофоре, секу дрва, пале земљиште. Почетком ове године је изгорела једна кућа у Опрашкама, тамо је претучен и **Бранко Миловановић**. У Сувом Лукавцу, у сред бела дана, запаљена је кућа **Руже Ратковић**, а најзанимљивије је да ниједан починилац није откривен”, истиче Весна Маликовић, коју смо затекли како са супругом Славишом кречи кућу.

Она сматра да све то није случајно и да се опструкција повратку наставља на неки перфиднији начин. Наводи да је упркос свему наведеном, 500 расељених аплицирало за повратак само у општини Исток, али да је одговор општинских власти и Министарства за заједнице и повратак исти нема средстава.

“Мислим да стратегија повратка која се у последње време проводи, свесно иде ка томе да се људи не враћају”, закључује Весна Маликовић.

И поред свих обавеза, Весна проналази време за свој хоби

Драгољевчани се враћили и ојштали

ИДЕМО ДАЉЕ

Ипак, како нам Весна рече, повратници се нису, и поред свега наведеног, предали. Засејали су, у оквиру задруге, на територији општине Исток, углавном Осојанске долине, 350 хектара пшенице. Род је био добар, а још није пристигао кукуруз. Ту се и не надају већим приносима, јер им ни временске прилике нису ишле на руку. Добро су прошли и они што су прихватили мини пројекат узгајања јагода, финансиран од стране Министарства за КиМ. Колико је ко уложио, толико је и добио, каже Весна. За неке је то био веома уносан посао, за друге мање, али нико није био на губитку.

“Пшеница је имала солидну цену, 24 цента, и углавном су сви повратници из села Драгољевац, Жач, Србобран, Синаје и других места источке општине, задовољни оним што је урађено и колико је зарађено. На 2 700 становника колико броји српска општина Исток, није занемарљив ни број стоке. Неке породице имају доста велика стада оваца. Ту су им много помогли манастир Високи Дечани, али и хуманитарне организације. Али све то се увек налази под знаком питања јер нико није сигуран да му неко неће красти стоку или пољопривредну машину, ма колико их Срби добро чували”, истиче Весна Маликовић, жена која је веома заслужна за повратак, али и опстанак многих који су се вратили у овај крај.

Похвале на њен рачун чули смо и од породице **Томислава Симоновића** из Србобрана. Његова супруга нам је рекла да је Томислав отишао у град на пијацу, а њој су друштво правили унуци. Каже да јој се вратио и син са породицом и да сада заједно много лакше обрађују земљу. А колико су успешни види се по пуним амбарима и балама сена, припремљеним за зиму која у овим крајевима и те како зна бити оштра и хладна.

Весну Маликовић и њене заслуге за повратак, ни у једном разговору неће испустити ни мештани Жача. Кажу да је она уз некадашњег министра за заједнице и повратак **Сашу Рашића** највећи “кривац” што сада у њиховим домовима пијемо кафу.

Приликом нашег обиласка, посетио их је и већи број новинара и представника италијанских хуманитарних

НА РОЂЕНДАНУ У ЖАЧУ

Обилазећи старе пријатеље у Жачу породицу **Небојше Дрљевића**, ненадано смо стигли на породично славље. Најстарија кћерка **Блаженка** прослављала је 13. рођендан. Послужени смо домаћим специјалитетима, све редно од предјела до колача. Случајно или не, на овај дан по једном члану делегације Уније неки добри људи послали су

цепарац за Блаженку, њену млађу сестру **Јовану** и брата **Душана**. Поклопило се са рођенданом, а осим тог финансијског поклона, Душан је од екипе Уније добио спортску опрему, а девојчице играчке и споменар.

организација. О њихова храбрости више се чуло ван граница нашег региона, него што је то медијски испраћено код нас, што нам баш и не служи на част.

КЛИНА НЕ ЗАОСТАЈЕ ЗА ИСТОКОМ

Након Осојанске долине, упућујемо се у Клину, у касним поподневним часовима. Хтели смо обићи повратнике чије се куће праве у Дреновцу и Доњем Петричу. Нажалост, нисмо их затекли, али јесмо службеника из Канцеларије за заједнице и повратака.

Када је сазнао зашто смо дошли није му много требало да заједно са нама оде "ван радног времена" да обиђемо наведена села. Придружио нам се и **Радован Јанковић** из Доњег Петрича који у Видању, такође чека уселење у још увек незавршену кућу. Била би она и раније готова, али када радници оду са градилишта, комшије Албанци из околине покупе неке елементе који су њима потребни. Не бирају много, од каблова за струју до прозора или грађевинског материјала.

Долазећи у Дреновац, у репортажи о којој ћемо више писати у овом броју, дочекала нас је испред сеоске

Са представницом села Дуђе Њиве и онедавно оштинском службеницом за повраћац у Клини С. Рашковић

кафане група мештана са салвом звиждука, који се могу мерити са онима Партизанових навијача упућених својим љубимцима након пораза од Шамрока и испадања из Лиге Европе.

Ни то нас није спречило да наставимо даље и да одемо до Дугих Њива, да посетимо тамошње повратнике. Уз хладну лубеницу, наш једини оброк тога дана, пред кућом **Силвије Рашковић**, представнице овог села, расправљамо о проблематици повратка. Наша саговорница, у последње време, све је више упућена у то. Није ни чудо. Сазнајемо да онедавно ради као општинска службеница за повратак у општини Клина. Пријатна вест. Још једна жена на правом месту. Доказала је то Силвија својим радом и упорношћу, приликом свог и повратка својих сународника у село.

НЕЗАВРШЕНА ПРИЧА

Мрак је већ одавно пао, а ми се враћамо до Видања. Пред сеоском продавницом срећемо још једног истинског повратника **Божидара Шарковића** из Долца. Да је више таквих не би се овај процес доводио у питање. Након краћег разговора крећемо према Грачаници. На срећу, код нашег домаћина **Благоја** у хотелу "Еуропа", неки минут после поноћи, чека нас пилећа чорба. Окрепљујуће за напоре који нас очекују.

Наредних дана обишли смо Прековце, Клобукар, Ново Брдо, Клокот, Врбовац и на самом почетку текста, већ поменуто село Подгорце. Али и Српски Бабуш, Урошевац, Призрен, Прилужје. Сувише утисака и чињеница да би стали само у овај текст. Зато ће и наредни бити једнако занимљив као и овај број, а посебно "шетња" приликом повратка у Београд од једног административног прелаза до другог. О свему томе, као и о свакодневном животу у манастиру Високи Дечани, повратницима у град Пећ и околним селима, прочитајте у наредном броју Унија ИНФО.

Забележио: **Жељко Ђекић**

Фото: **Златко Маврић** и **Горан Томић**

У ПОСЕТИ ОПШТИНИ ВУЧИТРН - ПРИЛУЖЈЕ, НА СПОРНОМ МОСТУ И СЕОСКОЈ СЛАВИ ПРЕОБРАЖЕЊЕ

ЈОШ ЈЕДАН МОСТ РАЗДВАЈАЊА

Да средином августа мештани Прилужја, када је зайочеша изградња моста преко Ситнице, који би требало да спаја десет албанских села испод Чичавице, са магистралним путем Косовска Митровица Приштина, нису на том месту десетак дана проиштовали, рејко ко би од “националних” медија послао своју екипу у ово село, где тренутно живи око три хиљаде Срба. Још једном се потврдила теза да само екстремна ситуација на КиМ, завређује најбоље ударних вести београдских медија. То што је тамо изградња нова зграда за расељена лица која су након 12 година поново сипала кров над главом, што је најважнији нови вртић за ситничанке деце, што основну и средњу школу похађа преко пет ситничана ученика и што се тамо налази и Дом здравља и измењена општинска администрација, до пре неколико дана, рејко кога је занимало. Да не говоримо о четрдесетак расељених породица, прожнаних углавном из суседних села које немају услова за повраћање својим кућама.

Зато, за све оне који то до сада нису знали, Прилужје је смештено у централном делу Косова, између река Ситнице и Лаба, испод планине Чичавице, недалеко од магистралног путног правца Косовска Митровица Приштина. Скретање према овом селу није обележено саобраћајним путоказима, али га и поред тога није тешко пронаћи. Потребна је само добра воља.

О СЕЛУ

“Спровођењем локалних избора Републике Србије 2008. године, конституисана је српска општина Вучитрн, са привременим седиштем у Прилужју. Ово село које сада све више поприма облик варошице, насељено је са српским живљем и у петсто породица, живи око три хиљаде становника. У Прилужју функционишу институције државе Србије, средња и основна школа, Дом здравља, пошта, у поступку је отварање дечије установе “Цар Константин и царица Јелена”, а изградња спортске дворане је при завршетку. Дакле, постоје сви услови да се овде одвија нормалан живот, а иако се село налази у албанском окружењу, повољна околност је то што је од северног дела Косовске Митровице удаљено само

ДАНИ ПРЕОБРАЖЕЊА У ПРИЛУЖЈУ

Скупштина општине Вучитрн-Прилужје и Црквена општина прилушко-племетинска, организовале су поводом сеоске славе културну манифестацију “Дани Преображења- Прилужје 2011”.

Дан уочи празника организовано је Вече фолклора. У јутарњим часовима Свету литургију служио је владика рашко-призренски и Косово-метохијски **Теодосије**, након чега је благосовио нови иконопис у цркви Светог Преображења Господњег. Заједно са **Зораном Ракићем**, владика Теодосије је пресекао славски колач и осветио грожђе које је подељено великом броју присутних мештана и њихових гостију. Након тога је одржана културна манифестација “Старосрпски извори Косова и Метохије”, на којој је своје умеће показало више културно-уметничких друштава и певачких група од Велике Хоче до Лепосавића.

двадесетак километара. Тако да смо релативно близу болници, породилишту, факултетима, што омогућује младима да и поред опште незапослености остану код својих кућа”, реферише нам **Славиша Јовановић**, док идемо према градилишту “спорног” моста на један од многобројних протеста. Од њега сазнајемо да је у некадашњој заједничкој општини Вучитрн до 1999. године, било 67 настањених места. Сада су само свега четири већинска српска. Поред наведеног Прилужја, то су Гојбуља, Граце и Бањска”, представља нам слику села и општине, секретар српске администрације у Прилужју Славиша Јовановић.

О МОСТУ

И тако би Прилужје и даље живело својим свакодневним животом да албанска општина Вучитрн није донела одлуку да се на реци Ситници изгради мост. Давно је познато да се на Косову и добра и лоша ситуација врло брзо искористе у политичке сврхе, тако да ни изградњу овог моста тај феномен није могао мимоићи. А када се све то споји са дешавањима на северу Косова, онда долазимо и до оне друге чињенице, да се на КиМ ништа случајно не дешава.

“Тај мост је постојао и до 1999. године, али је био сезонски изграђен од дрвета, како би припадници и једне и друге заједнице могли да га користе у сврху пољопривредних радова и сакупљања летине”, раз-

Рейтшери Уније на спорном мосту

јашњава нам ситуацију око моста **Дејан Костић**, председник сеоског одбора Прилужја, који као представник села комуницира и са српском и са албанском општином Вучитрн.

“Почетак градње моста планиран је још пре 20 година, али се албанска страна због тадашње политичке ситуације, која није њима одговарала томе супроставила. И сада стоје бетонски елементи, донесени за изградњу, али никада нису употребљени. Пет година после рата постојао је понтон који је KFOR поставио и користио, али када су се они

повукли са овог пункта демонтирали су и мост. По њима, тада нису били створени безбедносни услови за нормални саобраћај и комуникацију између албанских села испод Чичавице и српског села Прилужје. Та ситуација се ни данас није променила и зато смо ми мирним протестима хтели да скренемо пажњу да још није сазрело време да Албанци, из наведених села, овим мостом пролазе кроз чисто српско село Прилужје. Свих ових година они су користили друге путеве и нико не би ни поставио питање градње моста да је изграђен и неки транзитни пут који не би пролазио кроз село. Овако, с правом, све ово сматрамо провокацијом и погоршањем ионако крхке безбедносне ситуације”, разборито Костић износи разлоге због чега су мештани Прилужја против његове градње.

О ПЕТИЦИЈИ

Костић сматра да би уским улицама села пролазило сувише возила, свадбе и друга веселја која би могла резултирати неким инцидентом, случајним или намерним, који би још више подигао тензију на овом простору. Он додаје да би деца овим чином била највише угрожена. Због свега тога, након мирних протеста, мештани Прилужја потписали су петицију са обра-

Забринутти за њихову будућност - деца Прилужја

зложењем читаве ситуације и упутили је општини Вучитрн, косовским институцијама, ОЕБС-у, амбасади САД у Приштини и свим другим структурама, које се баве питањима безбедности, прича нам Костић, нагласивши на крају да је чак и **Ахтисаријевим** планом, кога Срби не признају, речено да ако неки пројекат угрожава безбедност друге заједнице он се неће градити.

У Прилужје је у два наврата долазио и генерал **Билер**, командант KFOR-а, одржао састанак са мештанима и није могао да одговори на многа питања везана за новонасталу ситуацију. Ипак, био је врло изричит да не може да спречи изградњу моста и да није тај који то може да уради. Дао је гаранције за безбедност, рекавши да ће KFOR ту бити присутан 24 сата, да би само након неколико минута демантовао сам себе речима да се

ИКОНА ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

против да његова икона украшава храм Светог Преображења Господњег.

Приликом нашег обиласка Прилужја, у прелепој месној цркви, иконописци су управо завршавали свој посао како би дан касније владика Теодосије благословио њихов рад. Од свих икона посебно се истиче она са ликом почивајућег патријара **Павла**. Иако још није проглашен светцом, за све људе на простору Косова и Метохије он је то већ био за живота. Зато ни црквене власти нису имале ништа

KFOR спрема да оде са Косова, што значи да ће остати само мањи број јединица. Да ли ће оне бити стационаране у нашем селу, просто сумњамо”, закључује Дејан Костић, додајући да се мештани боје и крађа јер сви извештаји указују на то да је целокупна имовина која је украдена од мештана Прилужја, завршила с оне стране реке, у албанским селима.

О СТАНОВИМА

Само неколико стотина метара од поменутог моста, завршена је изградња прве од три предвиђене зграде за смештај интерно расељених и социјално угрожених породица у Прилужју. Након непуних девет месеци од почетка радова, седам породица је у њој пронашло нови дом. У плану је да се изграде још две зграде. Заједно са Зораном Ракићем, председником и **Славишом Јовановићем**, секретаром општине Вучитрн, покуцали смо на врата породица које су се прве уселилиле у своје станове. Тешко је у неколико реченица описати њихово задовољство. Посебан емотиван иступ о свом новом дому, својим кћеркама, али и о покојном супругу који није дочекао уселење у стан, изрекла је **Биљана Јаначковић**, чија је породица прогнана пре 12 година из села Слатине поред Вучитрна. Њене речи, у најмању руку, заслужују и посебан текст.

Станови за интерно - интерно расељена лица

Општинско руководство уз помоћ Министарства за Косово и Метохију, инвеститора ове зграде, неће се зауставити само на овом пројекту, потврдио нам је челни човек српске општине Вучитрн.

“Што се тиче овог пројекта, он је приведен крају и као што видите породице су се уселиле у станове. Очекујемо да ускоро почне изградња још једне зграде. Имала би осам станова намењених социјално угроженом становништву са територије наше општине. У следећој години планирамо изградњу и треће зграде за повратничке породице. Ови људи живе већ 12 година у селу Прилужје и тим чином су дефинитивно потврдили да желе да остану да живе на овим просторима. Зато и овом приликом истичем да једино на овакав начин можемо опстати и остати на овим просторима, закључује Зоран Арсић председник општине Вучитрн.

Текст: **Жељко Ђекић**, фото: **Златко Маврић**

ПОВРАТАК

НА СВЕЧАН НАЧИН, КРАЈЕМ ЈУЛА, У СТАРОМ ДЕЛУ ПРИЗРЕНА
УРУЧЕНИ КЉУЧЕВИ ДЕСЕТ НОВОИЗГРАЂЕНИХ КУЋА

НА СТАРИМ ТЕМЕЉИМА

*Када је крајем прошле године почела изградња ду-
гоочекиваних кућа за повратнике, неколико
стојина мешара од самог центра града, ни они на-
јуборнији и најодважнији Призренци, нису се надали
да ће се осам месеци касније уселићи у своје нове до-
мове, изграђене на темељима порушених. Пројекат
“Повратак у град Призрен”, односно иницијатива
за изградњу кућа у урбаном делу овог града, за-
почета је још 2005. године, од стране удружења “
Свети Спас”, а након многих обећања, прве куће су
почеле да се граде тек новембра прошле године. Свих
десет кућа изграђено је у амбијенталном стилу, а
урађени су и прилазни путеви и осветљење до сваке
од њих. У Призрену је до 1999. године живело око
12.000 Срба, а сада их, са овим повратницима, има
око 40-ак.*

Госте, који су у великом броју пристизали на цере-
монију доделе кључева, домаћини су дочекали како то
српски обичаји налажу са погачом, а уместо соли,
понудили су им чувени шарски сир.

РЕЧИ ЗАХВАЛНОСТИ

“Желим да се у моје име и у име свих повратника у
склопу пројекта “Одрживи повратак у град Призрен”
захвалим Британској амбасади, у Приштини, Мин-
истарству за заједнице и повратак Владе Косова, Дан-
ском савету за избеглице, општини Призрен и свим
добрим људима, који су омогућили наш повратак на
вековна огњишта. Надам се да ће ово бити почетак
повратка осталих суграђана који годинама теже да се
врате у своје домове”, захвалио се, у име домаћина,
Александар Митровић.

Ивица Танасијевић, саветник у Министарству за за-
једнице и повратак, у име ресорног министра, који је
због тренутне ситуације на северу Косова био спречен
да присуствује овом свечаном чину, одао је признање
на учињеном свим учесницима пројекта. “Прво бих да
се захвалим општини Призрен, мештанима општине
који су омогућили први урбани повратак не само у
Призрену, већ на читавом Косову. Верујем да ће то бити
модел за све будуће урбане повратке”, истакао је
Танасијевић

Посебно се захвалио представницима Владе Велике
Британије која је била главни донатор овог, како је на-
гласио, великог и веома значајног пројекта и то не по
први пут. Они су овим потезом показали спремност не
само Владе Велике Британије већ и целокупне међуна-
родне заједнице да се омогући повратак на Косово свима
онима који то желе, закључио је Танасијевић.

Донаџори и домаћини...

... повратници, гости и медији.

НА РЕДУ ПОТКАЉАЈА

Повратак српских породица у Призрен је први остварени пројекат повратку расељених Срба у урбане средине на Косову после 1999. године. Влада Велике Британије финасирала је пројекат са 384.000 евра, а Министарство за заједнице и повратак са 167.000 евра. Зато ови људи који су исказали и вољу и храброст за службују да им се помогне у одрживом повратку из много разлога, а свакако један од најважнијих је и тај да од њиховог опстанка овде зависи обнова преосталих порушених кућа у најрепрезентативнијем делу Призрена - Поткаљаји.

СРЕДСТВА И ЖЕЉА

Доминик Хајдн Брејтвajt, први секретар амбасаде Велике Британије у Београду, укратко је подсетио присутне на све оно што је до сада учињено и колико је труда уложено да би се омогућио повратак расељених у Призрен. Раније, почетком ове године, Брејтвajt је посетио колективне центре у околини Београда, о чему смо писали у нашем часопису, и уверио се у каквим тешким условима живе расељени Призренци. Између осталог и због тога је још једном пожеleo добродошлицу повратницима.

Нагласио је да је Призрен увек био мултиетнички град и да су његови становници различитих националности, свако на свој начин допринели богатству његових културних и историјских вредности. Брејтвajt је рекао да је веома задовољан што је десет кућа завршено и што се у Призрен вратило десет српских породица чији су чланови изразили жељу да остану у "свом граду".

"Ово је пилот пројекат за повратак расељених. Његов наставак зависиће од буџета Владе Велике Британије и жеље расељених Срба да се врате у Призрен. Уколико све буде у реду, ми се надамо да ћемо заједно са Министарством за заједнице и повратак наставити сарадњу и на реализацији наредног пројекта повратка расељених у Призрен", рекао је британски дипломата

Представница Данског савета, организације која је са удружењем "Свети Спас" имплементирала овај пројекат, захвалила се на сарадњи свима који су омогућили први организовани урбани повратак на Косово и Метохији. Пожелела је повратницима да се поново осећају у свом граду као некада и изразила наду да ће се пројекат у град Призрен наставити.

ПОЗИВ ДОМАЋИНА

Добродошлицу свим присутнима пожеleo је испред општинских власти **Орхан Лопар**, заменик градоначелника Призрена, задужен за заједнице и повратак.

Лопар је позвао све расељене призренске Србе да се врате и да живе у својим кућама, јер је у том граду "могућ заједнички живот свих заједница", још једном нагласивши да је то први пројекат повратка расељених Срба у урбану средину који је реализован после рата 1999. године.

"Ишао сам у Београд да зовем расељене призренске Србе да се врате. Поново ћу то да урадим и сада када је у

питању нови пројекат за повратак у историјско језгро града, насеље Поткаљају. Сигуран сам да има Срба који желе да се врате, јер сада тамо у Србији тешко живе у камповима или под киријом", истакао Лопар.

Велики број медијских кућа пратио је овај догађај, а један од новинара упитао је потпредседника општине да ли су поред неспорно лепих кућа могла бити боље уређена и ограђена дворишта.

"Општина ће у сарадњи са Министарством за заједнице и повратак урадити и тај посао, као и ситније поправке електро и хидро-инсталације за које повратници кажу да

Обилазак завршених кућа

нису завршене", одговорио је заменик председника општине, поново истичући да га радује то што је десет кућа изграђено тако да се заштити амбијентална градња историјског језгра Призрена.

СЛЕДИ ЗАПОСЛЕЊЕ

Док су гости, након званичног дела, уз послужење ћаскали у пријатној атмосфери, повратницима су мисли биле окренуте скорој будућности.

"Данас смо добили кључеве од својих кућа и оне су лепо урађене. Задовољни смо до сада постигнутим и очекујемо повратак и осталих суграђана. Доста је безбедно у граду и до сада није било никаквих проблема.

РАСЕЉЕНИХ

Ипак један постоји, поготово за нас млађе повратнике. То је запослење. Лепо је што су куће изграђене и што се у њима може сасвим солидно живети. Међутим, живот није само становање, већ и храна и остале потребе које захтева сваки нормални човек. Зато су потребна средства. А без посла се не може до пара. Зато бих апеловао на примајућу заједницу да нам помогну у вези запошљавања како бисмо имали од чега да живимо. Када се то буде решило, тада можемо и да причамо о озбиљнијем повратку читавих породица”, рекао нам је, после церемоније пријема кључева, Александар Митровић.

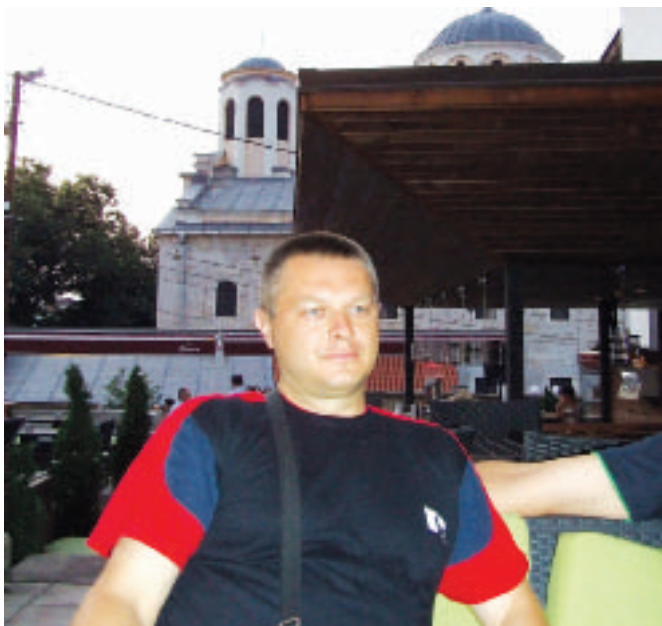
У оквиру пројекта првог урбаног масовнијег повратка у град Призрен, међу десет направљених српских кућа налази се и дом породице **Мирић**. И то на најлепшем месту у Призрену одакле се град на Бистрици види као на длану. До куће Мирића, стиже се узаним сокаком, који је сам за себе, архитектонски раритет. Није било лако грађевинарима да до места градње допреме материјал, али је то успешно учињено, а сокак поново уређен и поплочан

Надица Мирић, сада удата Нашпалић, каже да им се испунила животна жеља и да опет на овом месту имају кућу. Нажалост, онај који је то и највише желео, њен отац, тај тренутак није дочекао. Одлазак главе породице, јесте у доброј мери помутио радост због повратка, али се, како каже Надица, мора даље. Ту ће живети њена мајка **Симка**, која је такође присуствовала уручењу кључева.

Свих десет породица које су се у оквиру овог пројекта вратиле у Призрен, истичу спремност да ту и остану. Од велике је важности то што си им куће веома близу и што ће моћи да рачунају једни на друге.

ДВАДЕСЕТ ДАНА КАСНИЈЕ

Обично након пријема кључева одређен број повратничких породица, остане ту неколико дана, а онда се врати у централну Србију. Наша екипа се недавно путујући по Косову и Метохији, по ко зна који пут уверила у ту чињеницу. Био је то можда и разлог више да обиђемо

Горан Томић, рејтко с друге стране објектива

Надица са мајком Симком испред новој дома

Призренце повратнике.

На наше пријатно изненађење, већину њих смо и затекли у својим кућама. **Драган Стефановић**, иначе познати призренски стоматолог, осим што је добио ствари за опремање куће, похвалио нас се стоматолошком опремом која је такође саставни део пројекта. “Нисам очекивао да ће да буде нешто такво, одлично је. Мислио сам да ће то бити нешто минимално, овако нешто сигурно не”, искрен је Драган док нам показује опрему. У међувремену је пристигао и **Петрит Блаца**, представник Данског савета за избеглице, имплементатор овог пројекта. Каже нам да се пројекат приводи крају и да ће ускоро, ако се пронађу средства кренути и онај у Поткаљаји.

Док причамо с њима у посету су му стигли **Јелена и Драгољуб Бенцаревић**. Њихова кућа налази се преко пута. Обишли смо и њих, као и породицу **Гаџић** чија је кућа такође у самом комшилuku. Касно увече стигли смо и до куће **Славице и Живорада Зајића**. Они су привремено смештај пронашли у Црној Гори. Данас су опет на своме. Затекли смо их како уживају у погледу на Призрен са терасе своје куће. Мало смо сели и попричали о неким лепшим временима. Професор **Зајић**, кога познају сви Призренци и по лепом певању, сетио се још неких људи из суседства који су заједно са њим увесељавали своје комшије, а како рече, чуло их је пола Призрена. Како живе и шта су добиле ове, али и остале породице писаћемо у наредном броју Унија ИНФО.

ПИТАРКЕ РАМАЗАНКЕ

Добар водич по овом крају био нам је сниматељ **Горан Томић**, члан наше екипе, који се старијим Призренцима представља као Румункин унук, јер га тако боље знају. Стигли смо да видимо и његову узурпирану кућу, али нас је одвео и на право место за излазак, новоотворени кафић “Театар” наомак Саборне цркве. А одатле са старим пријатељима Призренцима у шетњу Шадрваном, на ђуфте код Суље, да би све то зачинили тулумбом и бозом код Ирфана. На крају нисмо заборавили понети, а богами се и засладити рамазанским питаркама. Многи Призренци, би нам позавидели на оваковом проводу, констатујемо, док који минут после поноћи напуштамо царски град.

Забележили: Ш. Алија и М. Кончар, фото: С. Јефтић

РЕПОРТЕРИ УНИЈЕ ИНФО ПОСЕТИЛИ АМБУЛАНТУ У ПРЕКОВЦУ

ОПРЕМЉЕНА И ГИНЕКОЛОШКА ОРДИНАЦИЈА

Амбуланта у Прековцу, једина установа која пружа примарну здравствену заштитну установницима општине Ново Брдо, налази се у саставу Здравственог центра Ђилане и ради непрекидно у две смене. Два лекара од којих је један специјалиста педијатрије, а други опште медицине, уз асистенцију четири медицинске сестре и помоћног особља, свакодневно се налазе на услузи преко десет хиљада пацијената српске, али и ромске и албанске националности. Амбуланта поседује и лабораторију за најосновније анализе, приручну апотеку, али и гинеколошку ординацију. Приликом наше посете, у име навијачке групе “Гама” из Панчева, која је прикупила средства, Светлана Штевић, председница НВО “Мајка девет Јузовића” амбуланти је уручила нови стерилизатор и прилагодне намештај за рад гинеколошке ординације.

Село Прековце у општини Ново Брдо, познато је широј јавности углавном због тога што се ту налази седиште Народне кухиње из које се широм Косова и Метохије испоручују оброци за социјално најугроженије становништво. Такође, бољи познаваоци прилика знају да је овде измештена и администрација српске општине Ново Брдо, док ретко ко зна да се овде налази једина здравствена установа која пружа комплетну примарну заштиту на подручју ове некад најнеразвијеније општине.

ДЕЦА ПРИОРИТЕТ

Како то и ред налаже, наша екипа најпре је посетила начелницу амбуланта, специјалисту педијатрије др **Влајинку Стојановић** и распитала се о условима у којима ради ова установа. Од ње смо сазнали да амбуланта Прековце пружа примарне здравствене услуге не само представницима српске националности, него и Албанцима и Ромима.

Начелница амбуланта др Влајинка Стојановић

“Срчани болесници и реуматичари су наши најзаступљенији пацијенти. Имамо сезонске болести, пошто је сад летњи период, најчешће се јављају сметње са желуцем и цревима и другим гастроентеролошким проблемима”, истиче докторка Стојановић.

Иако је педијатар, ова лекарка обавља и све друге послове из домена опште медицине. Ипак, рад са децом јој је најдражи. “Ево видите и данас смо имали децу коју су мајке донеле на вакцинацију. Осим тога, дајемо савете родитељима, пратимо раст и развој здраве деце. У школама вршимо редовне систематске прегледе, а вршимо вакцинацију и школске и предшколске деце по утврђеном календару. Наравно бринемо и о болесној деци, али на срећу таквих пацијената и немамо много”, прича др Стојановић.

Од ње сазнајемо да амбуланта има и лабораторију која ради само рутинске лабораторијске услуге, које у сваком случају могу да помогну како не би пацијенте за сваку ситуацију слали у педесетак километара удаљену Грачаницу или Ранилуг.

“Имамо и приручну апотеку и гинеколошку ординацију која ради уназад две године с тим што нисмо имали комплетну опрему. Касније смо добили ултразвук и колпоскопски апарат, број пацијенткиња почео је да се повећава. Гинеколог долази једном недељно и то овом становништву много значи. Уштеде су велике јер се не мора ићи у Грачаницу или Ранилуг осим када је нешто хитно”, отвара нову тему за наш разговор Влајинка Стојановић

ГИНЕКОЛОШКА АМБУЛАНТА

Гинеколошки прегледи у овој амбуланти се обављају сваке среде, а лекар специјалиста долази из Ранилуга.

“У почетку је ординација радила у прилично лошим условима. Постојао је само ултразвучни апарат и гинеколошки сто, али сада радимо и колпоскопске прегледе. Ево и данас, као што видите, стигао је потпуно нов

ДОНАЦИЈА НАВИЈАЧКЕ ГРУПЕ "ГАМА" ПАНЧЕВО

НОВИ СТЕЛИРИЗАТОР И ПРАТЕЋИ НАМЕШТАЈ

Праћећи намештај и стерилизатор, приликом наше посете, амбуланти је уручила председница невладине организације "Мајка девет Југовића", а средства су прикупљена у хуманитарној акцији коју је спровела навијачка група "Гама" из Панчева.

"То је група навијача која је организовала један концерт у Панчеву. Прикупили су средства и према спецификацији коју нам је доставио доктор Петронијевић, ми смо се у контакту са њима, потрудили да ова амбуланта добије заиста оно што јој треба и да настави са радом. Поред социјалне структуре врло је битно помоћи здравство и просвету и ми се заиста и трудимо да максимално учествујемо у томе и да на било који начин помогнемо овим људима. Колико значи ова ординација за овај пасиван крај не треба трошити речи. Надам се да ћемо као организација и Епархија рашко - призренска проширити сарадњу са амбулантом, и убудуће заједно са лекарима, који овде стварно марљиво раде и труде се, новим донацијама, помоћи да амбуланта у селу Прековце функционише на најбољи начин како бисмо помогли овим нашим Србима, на територији општине Ново Брдо", рекла је, приликом уручења донације, Светлана Стевић, председница НВО "Мајка девет Југовића".

У име амбуланта навијачкој групи "ГАМА" и НВО "Мајка девет Југовића", захвалио се др Петронијевић, нагласивши да је ординација опремљена баш онако како су то лекари желели.

праћећи намештај који је неопходан за нормалан рад у једној оваквој ординацији", прича нам др **Миодраг Петронијевић**, гинеколог,

Доктора Петронијевића, сигурно најпупућенијег у то, питали смо, рађају ли се деца у овом делу Косова и Метохије.

"На срећу још увек да у приличном броју", рече нам, са осмехом на лицу, др Петронијевић, додајући да је сада највећи проблем у томе што на подручју читавог Косовског поморавља нема ни једно породилиште. Тако да мајке са подручја Новог Брда морају да иду на порођај у Грачаницу, а оне које живе у околини Ђнилана, чак у централну Србију, односно Врање.

Дуго најављивана изградња болнице у Косовском поморављу, у чијем саставу би се налазило и породилиште, свакако би омогућила да се деца из ових крајева рађају ближе својим кућама, што би смањило и време и трошкове, али и евентуалне ризичне трудноће.

"Званичних информација да се болница прави још увек нема, али колико смо чули, у селу Пасјану у околини Ђнилана, прави се мало већи центар у односу на ово што имамо данас", наводи др Петронијевић.

АПOTEКА БЕЗ ЛЕКОВА

У последње време великих проблема има са набавком лекова, прича нам **Весна Стајић**, фармацеутски техничар.

"И пре ових догађања на северу Косова имали смо проблема са набавком лекова која се огледала у дугачким процедурама. То сада већ представља евидентни проблем. Преко Митровице нам ништа не долази. Тамо постоји регистровано предузеће "Велефарм", преко којег можемо да добијемо лекове. Због познате ситуације и то је онемогућено. Као што видите, лекова имамо јако мало, што значи да не можемо да помогнемо нашим пацијентима, износи основне проблем са којима се сусреће у свакодневном раду, Весна Стајић.

Каже да тренутно не види излаз док се не постигне неки договор на северу Косова јер су сви лекови долазили одакле.

"Не можете да верујете колико је тешко мојим колегама и мени да кажемо пацијенту да неког лека који он редовно узима нема и што је још горе, да не знамо ни када ће стићи. Нажалост, политика се толико умешала и међу беле мантиле, иако је то једна професија где не би требало да је буде. Не би требало да се уопште поставља било какво ограничење и никакве препреке када је наша делатност у питању. Трбало би да добијемо бар основне лекове да помогнемо нашем становништву пошто је то претежно старачко становништво. У последње време имамо мало повећан наталитет што мене веома радује. Бебе и стари људи су наши највећи потрошачи, зато тамо неки људи горе треба да имају то на уму и треба да нам помогну", закључује апотекарка.

Упркос свим потешкоћама, амбуланта у Прековцу ради нормално. Док ми крећемо на једну страну, др Стојановић иде у редовни обилазак амбуланта у Јасеновику, где је очекују њени пацијенти, док доктор Петронијевић лагано завршава данашњи дан у својој гинеколошкој ординацији, како нам рече, у много бољим условима него раније.

Текст: **Милан Кончар** Фото: **Горан Томић**

Апотекарка **Весна Стајић**

ДОДЕЉЕНО 15 СТАНОВА

На церемонији отварања Социјалног становања у заштићеним условима, у општини Ковин, 15 породица избеглица, интерно расељених лица и угроженог домицилног становништва преузело кључеве стамбених јединица које су им уручили: Јоланда Сан Хосе, први саветник и шеф сектора, Делегација Европске уније у Републици Србији, Расим Љајић, министар рада и социјалне политике, Светлана Велимировић, заменица комесара за избеглице Славко Бранковић, председник Општине Ковин и Марина Кремонеze, представница Данског савета за избеглице у Србији.

Изградња стамбених јединица за социјално становање у заштићеним условима реализована је у оквиру Пројекта “Подршка избеглим и интерно расељеним лицима у Србији у побољшању услова живота,” који финансира Европска унија, а спроводи Дански савет за избеглице уз подршку Комесаријата за избеглице Републике Србије и блиској сарадњи са UNHCR-ом и општином Ковин.

СА “ЧАРДАКА” У СТАНОВЕ

Пројекат има за циљ пружање подршке избеглицима у реализацији слободно изабраних трајних решења и побољшању услова живота интерно расељених лица и једног броја најугроженијих домицилних породица. Комесаријат за избеглице РС је, у сарадњи са Министарством рада и социјалне политике и у складу са Националном стратегијом за решавање питања избеглих и интерно расељених лица, конципирао програм социјалног становања у заштићеним условима за најугроженије категорије корисника, залажући се за добијање фондова од стране донатора и њихово правилно усмеравање према онима који су стању на-

јвеће потребе. На тај начин је 15 најугроженијих породица (12 породица избеглих и интерно расељених лица смештених у колективном центру “Чардак и кућице” у Делиблату и три најугроженије домицилне породице) подржано средствима Европске уније како би се иселиле из постојећих отежаних услова становања и уселиле у стамбене јединице у социјално заштићеним условима. Социјално становање у заштићеним условима је вид социјалне заштите, који предвиђа смештај у ванинституционалном окружењу у виду проширене подршке породице, где се људи охрабрују да активно преузму учешће у свакодневном животу.

“ДОМАЋИНСКА ПОРОДИЦА”

Пројекат представља интегрисани приступ где су емоционалне и физичке добробити корисника приоритет. Социјална интеграција угрожених расељених лица у локалном контексту је могућа кроз њихову адаптацију

ЦРВЕНО ЗА СРЕЋУ

Након поздравног говора председника општине Славка Бранковића, пресечена је црвена врпца, као симбол почетка бољег живота за петност породица. Поред уручених кључева, породицама је дата по једна црвена јабука, као симбол здравог и срећног живота као и со и хлеб, у духу старе традиције наших предака. После церемоније уручења кључева, сви заједно су се упутили у обилазак и разгледање станова.

Станови су опремљени основним покућством. Поред кухиње са комплетном белом техником, у сваком стану се налазе и кревети, трпезаријски сто и столице, а опремљена су и купатила. Задовољство и радост станара је била очигледна, а овакви пројекти су одличан пример сарадње владиног и невладиног сектора и међународних институција у решавању стамбених потреба најугроженијих лица.

ЗБРИЊАВАЊЕ

на самосталан живот, живот у заједници и препознавањем угрожених људи као динамичних личности. Породица домаћина живи у стану на исти начин као и друге породице у згради, и она ће помоћи да се олакша интеграција у нову друштвену средину, развију добросуседски односи и позитивна атмосферу у згради, као и успостављање контаката са екстерним учесницима и помаже да се обезбеди осећај сигурности. Породица-домаћин ће такође бити одговорна за одржавање заједничких просторија зграде и помагање станарима у одржавању. Циљна група су најугроженији појединци и породице као што су: самохране мајке, породице особа са инвалидитетом и хроничним обољењима, стара лица без подршке породице и друге друштвено угрожене породице које нису у могућности да реше свој стамбени проблем.

СРЕДСТВА И ВЛАСНИШТВО

Изградња стамбеног блока социјалног становања, заједно са свим инсталацијама, стандардном опремом и основним намештајем финансирана је из средстава Европске уније у висини 174.000 евра и кофинансирана од стране Данског савета за избеглице у висини од 102.000 евра. Укупна инвестициона вредност изградње стамбеног блока је 276.000 евра.

Општина Ковин допринела је пројекту донирањем грађевинске парцеле, израдом главног пројекта уз сву неопходну урбанистичко техничку документацију, обезбеђивањем потребне инфраструктуре и финансирањем прикључака на постојећу инфраструктурну мрежу. Власник зграде и носилац права коришћења

стамбених јединица је општина Ковин. Зградом ће управљати Центар за социјални рад Ковин, који ће бити одговоран за његову правилну употребу.

Поред компоненте стамбеног смештаја у заштићеним условима у општини Ковин, Дански савет за избеглице уз подршку Комесаријата за избеглице Републике Србије реализовао је још три пројектне компоненте из средстава Европске уније: испоруку грађевинског материјала за делимични завршетак започетих стамбених објеката или реновирање већ постојећих, изградњу монтажних кућа, као и доходовне активности праћене стручним усавршавањем за оснаживање породичне економије.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић** и **Инфо служба КИРС-а**

САНАЦИЈА ЗЕМЉОТРЕСОМ ОШТЕЋЕНИХ ОБЈЕКТА У КРАЉЕВУ.

Иако је прошло више од девет месеци од земљотреса који је погодио Краљево радови на санацији оштећених објеката и даље трају. Захваљујући солидним средствима која су обезбеђена из разних извора финансирања приступило се изградњи нових стамбених објеката и санацијом мање оштећених објеката у Краљеву.

План санације предвиђа санирање 16 000 приватних објеката, 8 500 станова и изградњу 465 монтажних објеката. Званичници Краљева наводе да је у неким видовима помоћи обухваћено око 80 хиљада грађана овог града. Такође, вршна је и селективна додела финансијских средстава власницима у складу са категоријом оштећења објеката. Са друге стране постоје и незадовољни

грађани који сматрају да комисије за процену штете и остала тела нису донеле адекватна решења и на тај начин остали ускраћени за припадајућу помоћ у финансијском или материјалном облику.

Већина интерно расељених лица која су имала већих или мањих оштећења на објектима су добила монтажне куће или остале видове помоћи, тако да су генерално задовољана, док је преостали број у ишчекивању јер план санације објеката траје до октобра месеца.

Текст и фотографија: **Бојан Ђирковић**

РЕГИСТРАЦИЈОМ ДО ПОВРАТКА(4)

У периоду од 01. септембра до 31. децембра 2010. године, Унија је спровела истраживање стања повратничких породица на простору Косова и Метохије, које су се вратиле по процесу регистрације од 06. априла 2009. године. Овај пројекат финансиран је од стране Министарства за Косово и Метохију. У овом броју, говоримо о закључцима и препорукама након завршеног истраживања на читавом простору Косова и Метохије, где повратак није добио прелазну оцену.

Приредио: Боџан Меанџија*

ЗАКЉУЦИ

Након извршеног истраживања на простору Косова и Метохије у 20 општина, утврђено је да од укупно 272 регистроване породице по процесу регистрације, само

Повратничка породица Симоновић из Србобрана

99 повратничких породица борави на повратничким локацијама. Приликом испитивања анкетираних повратника као разлог за одсуство 173 регистроване повратничке породице наведено је да не постоје одрживи услови повратка и реинтеграције. Немогућност запослења, немогућност адекватног образовања деце, незавршене или неусловно реновиране куће, узупирана имовина, безбедносни проблеми, само су неки од разлога зашто су две трећине регистрованих повратничких породица и даље у расељењу у Србији.

Од 99 анкетираних породица утврђено је да су се 83 одсто испитаника вратило кроз процес регистрације, док су се 17 одсто испитаника вратило индивидуално или кроз спонтани повратак. На основу попуњених упитника утврђено је да је 59 испитаника поднело захтев за повратак преко међународних организација, 30 испитаника је поднело захтев за повратак преко привремених институција на КиМ, шест испитаника преко Министарства за Косово и Метохију, два испитаника изјаснили су се да су поднели захтев преко невладиних организација и један испитаник је поднео захтев преко локалне самоуправе.

Графикон бр. 3

УСЛОВИ СТАНОВАЊА

Што се тиче услова становања повратника, 48 одсто испитаника сматра да су услови становања задовољавајући, док 52 одсто испитаника сматра да су услови становања незадовољавајући.

Графикон бр. 4

Највише повратничких породица које су задовољне условима становања забележено је у општини Клина и ту је проценат задовољности условима становања 93 одсто, док 7 одсто нису били задовољни. С друге стране, 71 одсто анкетираних повратника у општини Исток је изразило незадовољство условима становања.

Повратници у општини Косово Поље

Незадовољство су изразили и у региону Призрена, као и 59 одсто анкетираних у региону Приштине и већина анкетираних у Пећи. Повратници се жале на лоше грађевинске радове. Објекти су касно завршавани, па нису стигли да се потпуно осуше, док је изолација проблематична као и електро-инсталације и водоводна мрежа.

Графикон бр. 5

ПРИХОДИ

Што се тиче извора прихода након повратка, 32 испитаника су навела као извор примања друго (у најчешћем случају то су пензије, док има пар случајева где су као извор наведене привремена надокнада, минимални лични доходак, док је један испитаник навео да му је извор примања дејчи додатак). Социјалну помоћ као извор примања навело је 12 испитаника, 42 испитаника је навело да им је пољопривреда делатност која им доноси приходе, 12 испитаника су навела да имају сопствени посао, 20 испитаника навела су да су у сталном радном односу, док је један испитаник навео да му је извор примања хонорарни посао. У одређеним случајевима испитаници су навели да имају и социјалну помоћ и повратничку помоћ, као и да се баве пољопривредом.

ПОВРАТНИЧКА ПОМОЋ

Што се тиче повратничке помоћи од Министарства за Косово и Метохију, већина испитаника се изјаснила

Децаљ из Коша

да не примају повратничку помоћ. Повратници углавном не желе да се лише избегличког статуса у месту расељења и то је суштина проблема. Такође, мали број запослених повратника је један од битних узрока могућег поновног расељења, јер разне врсте социјалне и повратничке помоћи, нису значајан стимуланс нити за опстанак, али ни за повратак. Веома је битно да се усвоји стратегија и програми запошљавања за повратнике, како би се омогућио повратак расељених у већем броју. Иако се највећи број анкетираних изјаснио да им је пољопривреда основна делатност, у највећем броју случајева они се и даље суочавају са проблемима узурпираних имовине и имања, нелегалном сечом шуме од стране косовских Албанаца, као и недостатком пољопривредне механизације и сетвеног репроматеријала. Као једно од одрживих решења за повратак и реинтеграцију на Косову и Метохији, је отварање фабрика у повратничким општинама где би се повратници могли запослити, али и локална примајућа заједница у складу са договореним реципроцитетом. Док год се повратак ослања на разне програме социјалне помоћи, без отварања нових радних места повратак неће бити одржив. С обзиром да су повратници, у најчешћем случају, старије особе или у већини случајева представник породице, питање је колико се повратак може оценити успешним. Што се тиче идеје покретања сопственог4 бизниса, 65 одсто испитаника не размишља о покретању сопственог бизниса, док 35 одсто размишља о покретању сопственог бизниса и то се углавном односи на пољопривредне и занатске делатности.

Графикон бр. 6

Анкетирани који имају идеју за покретање сопственог посла су изјавили у највећем броју случајева да им је потребна пољопривредна механизација за унапређење пољопривредних активности. Такође, део анкетираних је заинтересован да се бави сточарством, али су неопходна финансијска средства за набавку стоке.

ИНФОРМИСАНОСТ

Што се тиче доступности средстава информисања на матерњем језику, 69 одсто испитаника је навело да им нису доступна средства информисања на матерњем језику, док се 31 одсто испитаника изјаснило да су им доступна средства информисања на матерњем језику.

Највећи број анкетираних који су изјавили да им нису доступна средства информисања на матерњем језику је у Пећком региону. Овде треба напоменути да у општини Клина и општини Исток нема медија доступних на српском језику. Заједница косовских Срба захтевала је оснивање радио станице на српском језику у Осојанима, те је Независној комисији за медије поднела захтев за доделу фреквенције. Иако у Гораждевцу постоји радио станица на српском језику, анкетирани су изјавили да им ипак нису доступна средства информисања у већини случајева.

Графикон бр. 7

Од медија повратницима је најчешће доступна информисаност кроз радио и телевизију, док већина повратничких породица нема приступ штампаним издањима на матерњем језику.

БЕЗБЕДНОСНА СИТУАЦИЈА

Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција, већина анкетираних су

изјавили да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Српски језик је поред албанског званични језик, тако да у већини општина постоји могућност усменог и писменог превођења.

На питање да ли су имали безбедносних проблема, 80 одсто испитаника се изјаснило да није имало безбедносних проблема, док се 20 одсто испитаника изјаснило

да је имало безбедносних проблема и то се углавном односи на повратнике у Жачу и Шаљиновици у општини Исток.

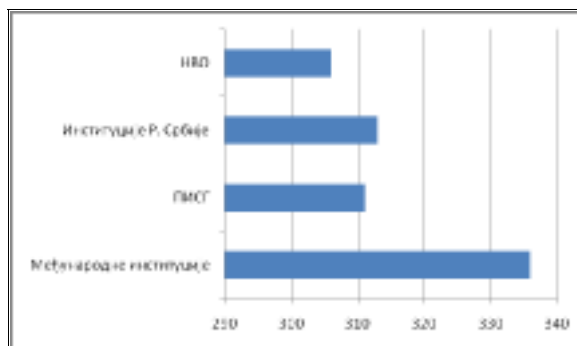

Графикон бр.8

Приликом истраживања регистровани су изоловани безбедносни инциденти у Пећи и у селу Батусе у Косовом Пољу. У Пећи је повратничка породица каменована, док су у селу Батусе косовски Албанци украли трактор и три стелне краве. На повратнике у Жач је извршено више пута каменовање, оружани и физички напади. Обраћали су се за помоћ косовској полицијској служби и изјавили су да знају да су починиоци ових напада откривени. Сматрају да су ови напади етнички мотивисани. Сви ови инциденти пријављени су Косовској полицијској служби и починиоци су откривени, но они још нису одговарали за ове инциденте. Веома чести су примери узурпације земљишта и нелегална сеча шуме.

ПОДРШКА ИНСТИТУЦИЈА

Што се тиче подршке институција, анкетирани су највише задовољни подршком међународних институција и подршком институција Р. Србије, док су незадовољни подршком косовских институција и подршком невладиних организација.

Графикон бр. 9

На питање у којој мери сте задовољни подршком међународних институција, 97 испитаника је дало просечну оцену 3.46 у оцењивању од 1 до 5.

На питање у којој мери сте задовољни подршком

ПРЕПОРУКЕ

1. Да би се омогућили одрживи услови повратка и реинтеграције, неопходно је отварање нових радних места у повратничким срединама, како би се омогућило запослење повратника и чланова њихових породица. Разни видови помоћи нису адекватни стимуланс да се млађи чланови породице врате и да остану на простору Косова и Метохије. Неопходно је да се подржи приватна иницијатива и да се у сваком региону отвори фабрика у складу са природним ресурсима региона, те да се повратници и становништво запосле у складу са реципроцитетом са већинском заједницом.
2. У многим општинама уочљив је недостатак пољопривредне механизације и сетвеног репроматеријала. Иако је Министарство за Косово и Метохију дало доста ове врсте помоћи, расељени често наводе да у току сезоне обрађивања земљишта и сетве постоји само један трактор у селу и да се због тога не могу завршити сви предвиђени радови. Додатна количина сетвеног репроматеријала омогућила би веће приносе у повратничким заједницама.
3. Немогућност адекватног образовања један је од узрока невраћања млађе популације у повратничке средине. Уколико не постоји довољан број деце за школовање у одређеним општинама, неопходно је обезбедити превоз до школе и факултета у Косовској Митровици.
4. Приликом изградње повратничких кућа треба да се испоштују усвојени стандарди и приручници за изградњу. У већини случајева анкетирани се жале на квалитет изградње, те наводе пример лоше изолације, неквалитетно урађене електро инсталације и водоводне прикључке.
5. Што се тиче информисаности неопходно је да се у свакој општини отвори локална радио станица, како би се повратничке фамилије и домицилно становништво могло информисати на матерњем језику. Потребно је обезбедити и доступност штампаних издања на српском језику у свим повратничким општинама.
6. Потребно је да мисија EULEX-а и Косовска полицијска служба поступају према свим грађанима једнако, без етничке дискриминације. Стална узурпација имовине, земљишта и крађа стоке од стране Албанаца, каменовање, физички и оружани напади су веома честа појава на Косову и Метохији. Иако идентификовани, починиоци се у највећем броју случајева не процесуирају.
7. Потребно је испитати и ревидирати досадашњу стратегију повратка, с обзиром да она не постиже очекиване резултате.

Привремених институција на Косову и Метохији, 97 испитаника је дало просечну оцену 3.20 у оцењивању од 1 до 5.

На питање у којој мери сте задовољни подршком институција Р. Србије на Косову и Метохији, 97 испи-

таника је дало просечну оцену 3.23 у оцењивању од 1 до 5.

На питање у којој мери сте задовољни подршком невладиних организација, 97 испитаника је дало просечну оцену 3.15 у оцењивању од 1 до 5.

ПРЕДСТАВНИЦИ UNHCR-А ПОСЕТИЛИ РАСЕЉЕНА ЛИЦА

ИНФОРМИСАНОСТ НА ТЕРЕЊУ

У оквиру пројекта “Повећање нивоа информисаности интерно расељених лица”, представници UNHCR-а Цун Ширајо, Давор Рако и Милена Пејровић- Браушен, обишли су породице расељених, како би се директно информисали о њиховом животу у месту расељења, као и о њиховим проблемима и потребама. Посета је организована у сарадњи са удружењем “Божур”, чланицом Уније, партнером UNHCR-а на овом пројекту.

Породица **Љубисава Лазића**, избегла је из Млечана, општина Клина. Љубисав је са супругом, мајком и петоро деце, уточиште потражио у селу Придворице, наомак Смедеревске Паланке.

ХТЕЛИ БИ У ПОСЕТУ

Запослен је у предузећу “Србијашуме”, али са малом платом не може да прехрани своју породицу. Његова супруга **Сретена**, не бира посао. Ради за дневницу од копања до брања воћа. Дневнице мале, а посао тежак. Каже да не размишља о томе, јер деца морају да се школују. Ове године им двоје деце полази на факултет у Косовску Митровицу, тамо су мањи трошкови. За дневницу ради и Љубисавова мајка, жена у подмаклим годинама. Мора се...

Пожалили су се да никада нису били у ситуацији да обиђу своје место. До сада није било организоване посете, пошто предлог није подржан са Косова. Кажу,

Представници UNHCR-а на терену

због безбедности. Тамо су били прави домаћини, а поред бављења пољопривредом, имали су и своју продавницу. Сада нема ничега, осим сећања која навиру и наде да ће бити боље сутра. Само нека су деца жива и здрава.

ЂАКОВИЦА У СРЦУ

Свака породица има своју тужну причу и своје проблеме. Породица **Душана Петковића** живела је мирним животом у Ђаковици. После егзодуса отишли су у избеглички камп у Бору, а одатле у Смедеревску Паланку. Нико није стално запослен, а осам чланова домаћинства. Душан је у међувремену отишао у пензију, ону минималну.

Душанови синови и снаја не бирају посао, али посла нема. Понекад нађу нешто приватно, али недовољно ни за основне потребе. Не одричу се своје Ђаковице и желе повратак иако су свесни да је реалност другачија. Шта ће даље бити не знају, али морају да се боре због Душанове болесне кћерке и двоје унучади, због којих им се ипак појављује осмех на лицу.

ЖЕЛЕ ПОВРАТАК

Породица **Степић** из Дреновца, некада богатог села, смештеног на магистралном путу Пећ - Приштина, уточиште је пронашла у Великој Плани. Шесточлана породица, са двоје мале деце, живи без икаквих сталних прихода. Како, некад се питају и они сами. Обрађују башту, раде за дневницу, кад год могу и тако из дана у дан. Желе повратак и свуда су се пријављивали. Миодраг је ишао у Дреновац у организованој посети. Не одустају од повратка. Првих седам повратничких кућа се гради. Надају се да ће се тај број повећати и да ће се градити још. Свесни су да од 120 кућа колико их је некада било, седам не може поново да оживи село и да опстане ако се не буде још градило. Они су спремни на први позив да крену и надају се да ће се наћи донатор који ће помоћи да се и њихова кућа обнови и да Дреновац поново да оживи.

Текст и фотографије: **Нина Милуновић**

У ПОСЕТИ ДРЕНОВЧАНИМА КОЈИ ОЧЕКУЈУ ЗАВРШЕТАК КУЋА

РАДОВИ У ЗАВРШНОЈ ФАЗИ

У претходном броју Унија ИНФО, писали смо о активностима на процесу повратка у село Дреновац. Посетили смо носиоце породичних домаћинстава, итренујно смештене у Видању, и заједно са њима обишли градилишта. Изградња кућа за седам породица, у оквиру програма RRK II који спроводи Дански савет за избеглице, налази се у завршној фази.

Носиоце породица Дреновчана, пронашли смо у Видању, где су иначе смештени док траје изградња кућа.

ЗАДОВОЉНИ ИЗГРАДЊОМ

Задовољни су током изградње и својим присуством овде у Видању. Куће се доводе у завршну фазу и до-

Дреновчани са представницима удружења „Божур“

мањини се надају да ће до краја августа коначно моћи да се уселе у њих и започну нови живот на својим имањима. **Ненад Сташић**, представник села, је у сталном контакту са Министарством за заједнице и повратак и нада се да ће обећање министра **Радојице Томића** да ће обезбедити средства за још петнаест кућа, бити испуњено. Забринутост коју Ненад истиче је то што су куће међусобно доста удаљене па би доласком још расељених лица раздвојеност била смањена, а сви повратници би се лепше осећали када би их било више. Тако би се свакој изграђеној кући додало по две куће, што би била добра основа за одрживи повратак.

ОДРЖИВОСТ ПОВРАТКА

Оно што остаје Дреновчанима је да се уселе у своје куће и да се надају да ће министар одржати обећање, а ми ћемо пратити ток догађаја и бити присутни како би пропратили све активности.

ЖЕТВА У ДУГИМ ЊИВАМА

Како је, приликом наше посете било време жетве, пошли смо у обилазак села у којима је жетва увелико почела. Повратнике у Долац, нисмо нашли у кућама, јер су сви на њивама где је жетва већ у завршној фази. Повратници у Дугоњиве су већ завршили жетву на осам хектара засејаних површина. Семе и ђубриво за све повратнике обезбедило је Министарство за Косово и Метохију. У разговору са повратницима смо сазнали да су задовољни жетвом и продајном ценом пшенице.

Посета Дреновцу представника удружења „Божур“ имала је и други циљ. Ово удружење као партнер Данског савета за избеглице, спроводи пројекат „Подршка одрживом повратку“ који је финансиран од стране Европске уније кроз инструмент предприступних фондова (IPA 2009). Божур спроводи активност у обезбеђивању једнократне помоћи одабраним породицама при започињању малог бизниса или за пољопривредне доходне активности.

Сврха посете је била и тренинг са десет повратничких породица у општини Клина, који ће након усељења у своје куће добити опрему у циљу одрживог повратка. Пројекат обухвата и додатне дводневне едукације, као и могућности преквалификације-доквалификације за заинтересоване повратнике. Повратницима ће се доставити опрема, након усељења у своје куће.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић**

Кућа пред завршетком

МАЛЕ ЦРКВЕ НА КИМ

Била је, не сећам се више, осамдесетих или деведесетих година прошлог века, серија ТВ емисија о српским средње-вековним црквама и манастирима.

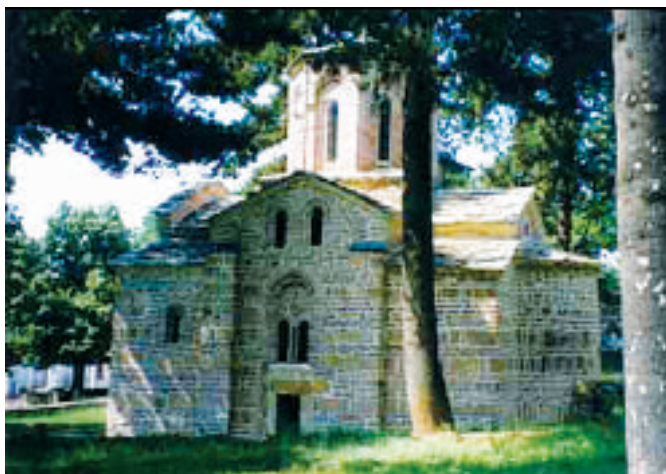

Црква свете Пејке у Дрснику (17. век)

Међу њима је била и једна (опет се не сећам, у једном или из два дела, а можда ни наслов није најтачнији) која се звала Мале цркве на КиМ српских великаша.

Ако погледате мапу КиМ на којој су зоне одговорности KFOR-а, запазићете једну интересантну појаву - у свакој од зона налази се бар по једна велика светиња. Као да су и зоне образоване по њима.

Прво је Врачево, које је и пропојало, па Сочаница. Затим Бањска, па прелепа Соколица. Пут од Соколице води у пресвети Девич. Чини се као Девич изузетак, као да око њега нема манастирског и црквеног венца. Међутим, то је привид - око њега је било још седам манастира и осам црква - мала Света Гора. Све је то данас порушено и запустело, као што се покушавало и са Девичком светињом неколико пута, али није дао Свети Јоаникије да се то деси и његовом манастиру Преславни мученички Девич је у француској зони. У њој је и

Црква Пресвете Богородице Одиџирије (14. век)

вековима напаћена Бањска, гробна црква Светог краља Милутина, мала Бањска Страхињића Бана која је била и затвор и џамија коначно опет пропојала. Идући даље, улази се у италијанску зону, а у њој Пећка Патријаршија и Високи Дечани. Из италијанске у немачку зону - у њој Богородица Левишка и Свети Архангели - гробна црква цара Душана. Идући из царског Призрена долази се до Урошевца, седишта америчке зоне, у чијој су околини, око Неродимља, у Паунима, били дворци краљева и царева. Ту је и манастир Светог цара Уроша.

Онда, кренувши од Гњилана за Приштину, пролази се поред петокубе Грачанице, Грачанице о којој је Десанка рекла: «Грачанице, кад бар не би била од камена, кад би се могла у висине узнети.» Али, није то крај путовања од светиње до светиње.

Као гроздови, око сваке од ових црква и манастира, налазе се цркве властелина који су их дизали по својим селима. Идући од Јариња ка Бањској, ту је читав низ црквица, а ни име ктитора често се не зна.

Манастир Будисавци (14. век)

Практично у правој линији од Девича, наслањајући се на дреничку Свету Гору налази се још један стари манастир, задужбина Светог краља Стефана Дечанског - манастир Гориоч. Он је дигнут у знак захвалности Светом Николи који је краљу вратио вид. Пут одавде води до Пећке Патријаршије. Као да и сам пут, који се од полазне тачке све више пење, води до све већих и већих светиња, до све веће, безвремене лепоте, лепоте која узноси до небеских висина. У суседству Патријаршије је Царска Лавра Високи Дечани у којој је Свети краљ Стефан Дечански дигао своју гробну цркву у којој и данас почивају нетрулежне мошти Светог Краља. Други један краљ је после пет стотина година написао: «Онамо, 'намо... за брда она казују да је зелени гај под ким се дижу Дечани свети: молитва у њих присваја рај. "Кад сте у Пећи, онда се Призрен и Приштину налазе на

Литургија у цркви Свете Тројице (14.-15. век)

скоро једнаком растојању од ње, као да та три места образују једнакостранични троугао.

Сваки од врхова таквог троугла украшавају драгуља-Богородица Љевишка и Свети Архангели у Призрену, Патријаршија у Пећи и Високи Дечани, и Грачаница крај Приштине. Непознати писац је забележио: "Призренске цркве патос, и дечанска црква, и пећка припрата и бањско злато, и ресавско писаније - не налазе се нигде. Међутим, оне мале цркве, бисери у тој круни лепоте који сјаје тихим и смиреним сјајем, окружујући сваки од драгуља нема много записаног.

Оне су уносиле мир и спокој у душу уморног себра или данас земљоделца, на њима је одмарао очи, у њих је одлазио на службу, крај њих је сахрањиван.

Постоји претпоставка да је прва српска престоница била у Дрснику. Откуд да први главни град буде на Косову и Метохији? Од Ниша се гранао стари римски пут *Via Militaris*. Један крак је водио за Византион - Константинопољ, а други је преко Косова и Метохије водио до Липљана, па одатле за Охрид, где се спајао са *Via Egnatia* који је од Драча водио у Константинопољ. Код Охрида се спајао и пут који је из Улциња преко Скадарског Језера водио је до Липљана. Постојала је, дакле, добра веза како са Византијом, тако и са западним крајевима земље.

Када се још зна да је код Дрсника византијско утврђење грађено и дограђивано од 2. до 6. века после Христа, могуће је да га је искористио кнез Властимир за

Манастир Свети Јована (14. век)

своје седиште. Пошто је био хришћанин, вероватно се негде на падинама Дрсника налазила црква у којој се молио, можда близу места где је и данашња. Ту се и он одмарао од владарских послова и у молитви смиривао.

Пошавши према Пећи налази се дивна мала црква Преображења Господњег у манастиру Будисавци. Он је вековима метох Пећке Патријаршије. У њему је 1999. године мученички завршио отац Стефан. Његови земни остаци још нису пронађени.

Идући ка Призрену, на винородним падинама налази се старо село Велика Хоча, чувено по својим црквама, којих је било, кажу, 13, и својим винима. На улазу у село стражари манастирска црквица Светог Јована.

С друге стране Призрена, на обронцима Жар планине, у околини Суве Реке налази се село Муштуште. У њему је била једна од најлепших цркава на овим просторима, црква посвећена Пресветој Богородици Одигитрији. Саграђена је око 1315. године и европске хронике тог доба забележили су је као најлепшу. Ктитор је био велики казнац **Јован Драгослав**, врховни дворски управник државних добара, са женом **Јеленом**, сином **Станишом** и ћерком **Аном**. Налазила се у Црквеној Махали, у којој су биле још три цркве. Међутим, 1999. манастир је потпуно порушен, а посечени су и столетни борови у дворишту цркве. Иста судбина задесила је и остале цркве у том месту, како у Црквеној тако и у другим Махалама.

Тако су се и ове цркве нашле на листи од 150 уништених цркава од 1999. године.

Међутим, пре два месеца, 12. јуна, монаси манастира Високи Дечани служили су литургију пред развалинама цркве Свете Тројице на брду изнад села, где је некад био манастир. Присутно је било преко 100 мештана расељених по Србији. Када се зна да је на Косову и Метохији преко 1300 сакралних хришћанских споменика, овај мали низ представља тек трачак трачка који би осветлио судбину малих цркава на КиМ. Ипак, нешто ће, вероватно, остати нерасветљено. Наиме, за свога службовања као конзул у Приштини, **Милан Ракић** је посетио једну цркву, за коју у поднаслову каже да се налази у околини Пећи. Која је то црква, не зна се. А та посета га је инспирисала да напише потресан, пророчки сонет - Напуштена црква, чији завршни стихови гласе: "Сам у пустој цркви, где круже вампири, Очајан и страшан, Христос руке шири, Вечно чекајући паству, које нема..." "Кад сам скоро био у једном метохијском селу, а један колега се распитује за пут и каже: «Може ли се овуда до, слава му и хвала, Светог?» Није ништа даље морао да каже, упитани је знао да се то односи на светог Јоаникија и његов Девич. Можда ће се Свети Јоаникије и Срби светитељи смилovati због оваквих и измолити да се не испуни страшно претсказање песниково.

Светиеномученик Стефан Мећохијски

Текст и фотографије: **Бранислав Скробоња**

У ПОСЕТИ ИНТЕРНО - ИНТЕРНО РАСЕЉЕНОЈ ПОРОДИЦИ ЈАНАЧКОВИЋ
КОЈА ЈЕ ДОБИЛА СТАН У НОВОИЗГРАЂЕНОЈ ЗГРАДИ У ПРИЛУЖЈУ

НОВИ ПОЧЕТАК

“Истина је да темељ ове зграде чине њасак, метал и још много штиа. Ја се у то много не разумем, али желим да кажем једну истину да темеље ове зграде чине наше традиције. Ми морамо да наставимо даље и нимало није случајно што баш на Преображење добијамо станарско право, зато нека тај дан буде заиста преображај за свих седам породица које су се уселиле у нове станове”, рекла нам је Биљана Јаначковић приликом посете наше екипе њеној породици уселиој у зграду намењену смештају интерно - интерно расељених лица.

ПОНОВО У ПРИЛУЖЈУ

Ова породица до пре 12 година живела је у селу Слатина у општини Вучитрн и није се ни једног тренутка надала да ће напустити своју кућу, а о подстанарском животу није ни размишљала.

Ипак, никада се не зна шта носи дан, а шта ноћ. Тако је и породица Јаначковић под окриљем ноћи морала напустити своју Слатину и потражити нову средину за живот. Нису отишли далеко. Само до Прилужја. Тамо је Биљана и рођена, одатле се и удала и са супругом Мишом изродила две дивне девојчице. Нажалост судбина је хтела да радост уселења не подели са својим животним сапутником.

“Јесте нама лепо и јесмо срећни, али у овим данима када улазимо у свој стан моје срце је пуно туге. Мој покојни муж није дочекао да после паљења његове куће у Слатини поново има свој дом”, с великом тугом прича нам Биљана.

Биљану Јаначковић са нашом екипом посетио је и председник општине Вучитрн Зоран Арсић

Надица и Марина Јаначковић

У СВОМ ДОМУ

Девојчице **Надица**, која ће ускоро напунити 18 година и две године млађа **Марина**, су ученице медицинске школе у Племетини. Њихова мајка изузетно је поносна на њих.

“Деца су ми добра. Сад коначно могу да кажу, мајко ајдемо кући, јер раније кад су то изговарале, а ми кретали у туђу кућу, мени је срце хтело да препукне. Коначно су радосне и срећне, имају своју собу, купатило и све друго што имају деца њиховог узраста. Надам се да ће овај дом од сад бити испуњен срећом. Наравно никада нећемо заборавити доброг човека, њиховог оца који није био само добар муж, већ и друг пријатељ и можда захваљујући томе ми имамао пут отворен на свака врата”, наставља Биљана да прича гледајући у фотографију свог супруга.

ЗАХВАЛНОСТ

Пре три године дошли су неки добри људи, не желим да их именујем, препознаће се они сами и рекли: „Биљана, немојте да се плашите теби и твојој породици желимо све најбоље и хоћемо да заједничким снагама дођемо до остваривања вашег сна, да ти и твоја деца дођете до крова над главом. После три године, ми као што видите живимо сада у свом стану. Зато користим ову прилику да кажем хвала тим људима, али и да се захвалим Министарству за Косово и Метохију чијим средствима је финансиран овај објекат”, истакла је на крају Биљана Јаначковић.

Биљана је завршила економску школу, већ 15 година је на бироу за запошљавање, а због проблема са соларном алергијом три месеца не може да изађе на светлост дана. Нажалост ова болест нема лека, међутим то нимало не умањује Биљанину борбу за боље сутра своје деце.

Забележио: Жељко Ђекић, фото: Горан Томић

ОБЈЕКТИВ НА КИМ

Август 2004. године...

Делегација Уније на КиМ:

... август 2011. године.

Почетак изградње куће, новембар 2010. године...

Призрен, Драган Стефановић:

...уселење, јул 2011. године.

Мирни пројекти због изградње моста...

Прилужје:

... ради безбедности младих.

Фото: Саша Јефтић, Жељко Ђекић, Горан Томић и Златко Маврић

ПОТПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ СРБИЈЕ ДР ЈОВАН КРКОБАБИЋ УРУЧИО РЕШЕЊА О ИСПЛАТИ НОВЧАНЕ ПОМОЋИ НАМЕЊЕНЕ ИНТЕГРАЦИЈИ ИЗБЕГЛИЦА И ПОБОЉШАВАЊУ ЖИВОТНИХ УСЛОВА ИРЛ

НАСТАВЉАМО СА ПРАВИМ ПРОЈЕКТИМА

Пошћпредседник Владе за социјалну политику и друштвене делатности др Јован Кркобабић, у присуству представника међународне заједнице, свечано је, средином јула, председницима општина и градоначелницима 42 општине/града у Републици Србији, уручио Решења о исплати новчане помоћи намењене интеграцији избеглица и побољшавању животних услова интерно расељених лица.

Свечаности поводом уручивања Решења су присуствовали представници UNHCR-а, Делегације Европске уније у Републици Србији, Комесаријата за избеглице као и релевантних институција Републике Србије, АП Војводине и локалних самоуправа. Опредељена средства, у износу од 1.300.000 евра, издвојена из буџета РС, обезбедиће куповину 160 пакета грађевинског материјала за завршетак започетог и адаптацију неадекватног стамбеног објекта и доделу 480 пакета за економско оснаживање избеглих и интерно расељених лица.

Ова средства представљају шесту траншу новчане помоћи издвојене у циљу пружања подршке оним општинама и градовима које су се активно укључиле у решавање проблема избеглих и интерно расељених лица на својој територији. Комесаријат за избеглице РС је, из буџета Републике Србије, у протеклих три године издвојио средства у износу од 5,4 милиона евра, којим је пружена подршка у решавању стамбеног питања 1.200 корисничких породица и економско оснаживање 1.400 породица избеглица и интерно расељених лица.

“Влада Републике Србије ће истрајати у напорима да обезбеди достојанствене услове живота свима који су због ратних дејстава доведени у тежак положај”, истакао је др Кркобабић и наставио: “Током протекле три године мандата успели смо да економски оснажимо и решимо стамбено питање 5.436 породица. Такође, смо затворили 28 колективних центара уз решавање стамбеног питања 2.828 корисника који су становали у истим. Током 2011. године започели смо са спровођењем додатних програма којима планирамо да затворимо још 10 колективних центара и подржимо значајан број корисника из приватног смештаја. У сарадњи са друштвено одговорним компанијама започели смо акцију обезбеђивања стамбених решења за становнике неформалних колективних центара што ће додатно помоћи решавању егзистенцијалних питања социјално угрожених категорија”.

Инфо служба КИРС-а

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavico@infosky.net

Југ – Краљево, др Љубинка Ђорђевића 31, тел: 036/320-430, e-mail: agrkovic@yahoo.com, aleksandargrkovic@unijakm.org

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@sctnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetispas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница, Пут школе бб, +381(0)38 64 735

e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Желько Ђекић**; Уређивачки одбор: **Златко Маврић** (председник), **Весна Петковић**, **Радмила Вулићевић** и **Богдан Меанџија** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Саша Јефтић**
Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153